

Vem vill ha "superpolitiker"?

En studie om sambandet mellan tilltro till det politiska systemet, politisk sofistikation och synen på mandatackumulering bland politiker

FREDRIK MALMBERG
THOMAS KARV

ABSTRAKT

Tidigare forskning har påvisat att medborgare tenderar att ha en kritisk hållning gentemot fenomenet mandatackumulering, en process varvid politiker förvärvar parallella direkt folkvalda politiska mandat på fler än en institutionell nivå. I Finland har politikernas omfattande mandatackumulering skapat debatt och Finland står även ut i Europa när det kommer till den faktiska omfattningen av mandatackumulering. Fördelarna kontra nackdelarna med mandatackumulering ur ett systemperspektiv har diskuterats i tidigare studier, men en stor kunskapslucka existerar fortfarande angående medborgarnas inställning till denna praxis och vilka faktorer på individnivå som kan förklara inställningen i frågan. Detta gäller speciellt inom en nationell kontext med omfattande mandatackumulering. Syftet med denna studie är därmed att bidra till att fylla denna empiriska lucka. För att undersöka dessa samband använder vi oss av paneldata insamlat under perioden 2022–2023 från en finländsk medborgarpanel som analyseras med hjälp av statistiska metoder. Resultaten visar på ett tydligt samband mellan hur medborgare förhåller sig till det politiska systemet och synen på mandatackumulering medan ett samband mellan politisk sofistikation och synen på mandatackumulering inte kan bekräftas.

Nyckelord: mandatackumulering, kritiska medborgare, kognitiv mobilisering, politiskt förtroende, politisk sofistikation

INTRODUKTION

Mandatackumulering, ett sätt för politiker att tillskansa sig politiskt inflytande genom att samla på sig politiska mandat, är en väletablerad och utbredd praxis bland politiker i Finland (Arter 2022; Arter och Söderlund 2023; Sandberg 2014). Mer specifikt för detta sammanhang definierar vi mandatackumulering som en process varvid politiker som redan sitter i riksdagen förskansar sig, eller redan innehar, jämlöpande politiska mandat på någon eller några av de andra förvaltningsnivåerna (lokalt/regionalt) (Van de Voorde 2019a, 20).¹

Som ett resultat av att den Sanna Marin-ledda regeringen 2021 drev igenom en omfattande social- och hälsovårdsreform skapades ytterligare en institutionell nivå i Finland, de så kallade välfärdsområdena, med tillhörande direkt folkvalda välfärdsområdesfullmäktigen.² Efter det första välfärdsområdesvalet i januari 2022 uppstod en situation där finländska riksdagsledamöter kan fungera som direkt folkvalda representanter på upp till tre olika institutionella nivåer samtidigt. Redan innan detta blev ett faktum höjdes även röster från politiskt håll kring svårigheterna att kombinera rollen som beslutsfattare på två institutionella nivåer samtidigt (se Arter och Söderlund 2023, 86). Bevisligen hade dessa varningar ingen större inverkan, för i den riksdag som valdes in i april 2023 innehade 69 riksdagsledamöter (35 procent) dubbelmandat (kommun/välfärdsområde och riksdag) medan hela 111 riksdagsledamöter innehade trippelmandat.³ Dessa trippelmandathållare har följaktligen, och enligt vår mening korrekt, börjat refereras till som ”superpolitiker” (Etelä-Suomen Sanomat 2022; Helsingin Sanomat 2022a; Svenska Yle 2023a). Detta har följaktligen bidragit till att det i Finland nu förs en debatt kring huruvida detta fenomen borde begränsas antingen genom lagstiftning eller genom mer informella politiska överenskommelser.⁴ I relation till denna debatt har tidigare studier också påvisat att det verkar finnas en relativt utbredd skepticism gentemot mandatackumulering bland vanliga medborgare (se bland annat François 2013; Haavisto och Rother 2022; Karv och Malmberg 2022; Malmberg och Karv 2024). Däremot finns det fortfarande en efterfrågan på studier som ser närmare på hur variationen i synen på mandatackumulering på medborgarnivå kan förklaras (se Karv och Malmberg 2022), vilket är denna studies övergripande forskningssyfte.

Givet att mandatackumulering har blivit ett omdebatterat fenomen i Finland och att det fortfarande saknas studier som har sett närmare på hur synen på mandatackumulering kan förklaras på individnivå har denna studie som mål att fylla denna forskningslucka. Det mer explicita syftet med studien är att utforska sambanden mellan hur finländare förhåller sig till det specifika fenomenet mandatackumulering, och ett förslag om att begränsa dess omfattning, samt inställningen till, och förståelse för, politik. Genom att analysera hur individers tilltro till det politiska systemet och uppfattningar om den egna kapaciteten att förstå politik hänger samman med synen på mandatackumulering bidrar vi på ett förtydligande sätt till tidigare forskning kring fenomenet mandatackumulering. Den nya möjligheten till trippelmandathållning gör även Finland till en synnerligen lämplig kontext för att utforska dessa samband. Trots att det fortfarande saknas mer fördjupade studier kring hur inställningen till mandatackumulering kan förklaras på individnivå finns det flertalet tidigare studier som har sett närmare på hur diverse politiska attityder hänger samman med inställningen till olika former av demokratiska processer och innovationer i en finländsk kontext (Bengtsson och Mattila 2009; Kestilä-Kekkonen m.fl. 2022;

Rapeli och von Schoultz 2023). Dessa kan användas som utgångspunkt för att formulera hypoteser relaterade till att förklara sambandet mellan politiska attityder och synen på mandatackumulering i Finland.

Den övergripande forskningsfrågan i denna studie är tvådelad och lyder: *Hur förhåller sig medborgare till mandatackumulering som fenomen och vilka faktorer kan förklara variationen i inställningen till mandatackumulering?* För att besvara vår frågeställning använder vi oss av paneldata insamlat under perioden 2022–2023 från en medborgarpanel. Till följande övergår vi till att diskutera de teoretiska argumenten för och emot mandatackumulering.

MAKTKONCENTRERING KONTRA MAKTDIFFUSION

Mandatackumulering är ett utbrett och omdebatterat fenomen i Europa (Navarro 2013). Tidigare studier kring mandatackumulering har i huvudsak angripit fenomenet ur ett politikerperspektiv, och bland annat fokuserat på hur mandatackumulerande politiker agerar (François och Weill 2016; Freiburghaus m.fl. 2021; Hájek 2017; Van de Voorde och de Vet 2020), vilka incitament det finns hos politiker att mandatackumulera (Arter och Söderlund 2023; Van de Voorde 2019a; 2019b), samt hur politikerna själva förhåller sig till fenomenet mandatackumulering (Karv och Malmberg 2023; Van de Voorde och de Vet 2020). Mandatackumulering bidrar på ett konkret sätt till att begränsa de politiska valmöjligheterna genom att systemet möjliggör att ett fåtal politiker kan kontrollera de politiska processerna på flera olika nivåer. Enligt Julien Navarro (2009, 18) utgör därmed mandatackumulering ett direkt hot gentemot demokratin genom att makten koncentreras hos ett fåtal politiker som därigenom får möjligheten att utöva ett större inflytande i jämförelse med politiker som endast innehar ett mandat. Maktkoncentration bidrar samtidigt till en koncentration av politiska resurser som därigenom även kan minska på den politiska konkurrensen inom partierna, vilket i sin tur kan öka risken för maktmissbruk och intressekonflikter (François 2013; Navarro 2009; Ryyänen 2009; Van de Voorde 2019a). Därtill kan fenomenet även medföra att politikerna börjar negligera de mandat som uppfattas som mindre betydelsefulla, samtidigt som det kan bli mer utmanande för medborgare att hålla koll på vilken nivå som ett politiskt beslut har tagits.

De mest framträdande argumenten för mandatackumulering är att det kan medföra en bättre politisk förankring av politiska beslut på olika institutionella nivåer och att informationsgången institutioner emellan blir smidigare. Därtill förbättras politikernas möjligheter till direkt inflytande genom att de kan påverka direkt på flera olika nivåer och därigenom även arbeta mer effektivt för att driva igenom den övergripande politik som de företräder (François 2013, 206–207). Denna studie kan relateras till den större teoretiska debatten som har förts kring huruvida det är till fördel för ett politiskt system med politiker som är närvarande på flera olika institutionella nivåer samtidigt eller om det istället blir en nackdel genom att en alltför stor andel av den politiska makten blir koncentrerad i ett fåtals händer (se bland annat Dewoghélaëre m.fl. 2006; François 2013; Karlsson 2018; Karv och Malmberg 2023; Van de Voorde 2019a).

KRITISKA MEDBORGARE OCH SYNEN PÅ MANDATAACKUMULERING

Kritiska medborgare, här definierade som individer med ett mer kritiskt förhållningssätt gentemot hur politiken fungerar (Norris 2011), utgör ett omfattande medborgarsegment. Enligt Pippa Norris (2011) kan dessa identifieras genom att de bland annat uppvisar låga nivåer av politiskt förtroende samt en lägre tilltro till demokratin som styrelseform och hur den fungerar i praktiken i jämförelse med icke-kritiska medborgare. Därtill har tidigare forskning visat att dessa kritiska medborgare är mindre benägna att följa lagar (Marien och Hooghe 2011) och hälsorekommendationer (Kestilä-Kekkonen m.fl. 2022) men samtidigt mer benägna att delta i demonstrationer (Christensen 2016) och rösta på så kallade missnöjespartier (Kaltwasser och van Hauwaert 2020; Zaslove och Meijers 2024; Ziller och 2015). Samtidigt finns det en del forskare som anser att en viss nivå av skepticism också är någonting som gynnar demokratin eftersom det ser till att hålla de politiska aktörerna alerta i relation till folkviljan (Hibbing och Theiss-Morse 2002; Mishler och Rose 1997; Norris 2011). Tidigare forskning har antytt att en individs grundläggande inställning till politik och politiska processer potentiellt kan hänga samman med inställningen till mandatackumulering (Malmberg och Karv 2024), även om man inte här haft ambitionen att förklara inställningen i sig. Individer som är missnöjda med den rådande samhällsutvecklingen förväntas därmed också vara mer öppna för både policy- och processrelaterade politiska förändringar i jämförelse med individer som känner att de har gynnats av den rådande samhällsutvecklingen (Kurer och van Staaldunin 2022; Steenvoorden och Harteveld 2018). Följaktligen är det heller inte oväntat att en del studier har visat att stödet för olika typer av demokratiska innovationer, som till exempel folkomröstningar och medborgarråd, ofta är större hos individer som kännetecknas av olika former av politiskt missnöje (Bowler m.fl. 2007; Chang 2023; Karv och Strandberg 2023; Schuck och de Vreese 2015; Truedinger och Bächtiger, 2023; Walsh och Elkink 2021; Zaslove m.fl. 2021; men se även Christensen m.fl. 2016).

Två etablerade sätt att både identifiera och kategorisera individer utgående från deras förhållningssätt till politiken och politiska processer är att använda sig av det politiska förtroendet eller uppfattningar om det politiska systemets mottaglighet, hädanefter systemresponsivitet (eng. *external efficacy*). Enligt Elina Kestilä-Kekkonen m.fl. (2022, 427) är det politiska förtroendet i första hand en indikation på relationen mellan medborgare och staten, och i praktiken anses det politiska förtroendet fungera som en utvärderande attityd i relation till specifika politiska institutioner, som till exempel riksdagen eller regeringen (Citrin och Stoker 2018; Levi och Stoker 2000). Ett högt politiskt förtroende anses följaktligen bidra med en form av demokratisk legitimitet för den politiska institutionen till vilken det är riktat, och därmed även indirekt för det politiska systemet som helhet (Easton 1965; Norris 2011). Ett högt politiskt förtroende anses därmed ofta vara något av en förutsättning för ett välfungerande representativt demokratiskt system (van der Meer och Hakhverdian 2017). Uppfattningar kring systemresponsivitet är däremot baserade på huruvida en medborgare anser att hen kan påverka de politiska processerna, det vill säga uppfattningen kring om det spelar någon roll ifall hen deltar eller inte för resultatet av politiska processer (Campbell m.fl. 1954, 187). Systemresponsivitet reflekterar därmed både en mer generell och mer affektiv utvärdering av ett politiskt system i jämförelse med ett politiskt förtroende (Esaïasson m.fl. 2015, 434).

Tidigare studier har utgående från vår efterforskning inte sett närmare på relationen mellan en grundläggande syn på hur politiken fungerar och inställning till mandatackumulering, men utgående från vad vi vet om hur kritiska medborgare tenderar att förhålla sig till politik och politiska processer i allmänhet finns det ändå vissa indikationer på hur ett samband kan se ut. Mandatackumulering kan ses som en praxis som exkluderar politiska utmanare och samtidigt som ett sätt för den politiska eliten att monopolisera det politiska beslutsfattandet. Givet att kritiska medborgare även tenderar att vara mer öppna för demokratiska innovationer, som i teorin är ett sätt att samtidigt minska på den politiska elitens inflytande för att istället ge tillbaka makten till folket, borde dessa också vara mer negativt inställda till en praxis som i praktiken begränsar möjligheten till politiskt inflytande. Sålunda borde medborgare med ett mer kritiskt förhållningssätt till hur politiken fungerar, oberoende av deras faktiska kunskaper om hur politiken fungerar i verkligheten, också vara mer kritiskt inställda till mandatackumulering och samtidigt också mer villiga att begränsa omfattningen av denna praxis. Utgående från detta resonemang presenterar vi de två första hypoteserna:

H1a: Medborgare som är mer kritiska gentemot hur politiken fungerar är mer negativt inställda gentemot mandatackumulering.

H1b: Medborgare som är mer kritiska gentemot hur politiken fungerar är mer villiga att begränsa mandatackumulering.

POLITISKT SOFISTIKERADE MEDBORGARE OCH SYNEN PÅ MANDATACKUMULERING

Politisk sofistikerad refererar här till omfattningen av en individs förståelse för och kapacitet att hantera politisk information (Coffé och von Schoultz 2021, 141). I enlighet med den så kallade kognitiva mobiliseringsteorin har den post-industriella revolutionen, inklusive större tillgång till politisk information och en högre allmän utbildningsnivå, bidragit till förändrade beteendemönster i politiskt deltagande och nya former av politiska värderingar (Dalton 1984; Inglehart 1970). Kognitiv mobiliseringsteori utgår därmed från en förväntan att ökad tillgång till politiska resurser har bidragit till ökad politisk sofistikerad vilket har förändrat relationen mellan medborgare och det politiska systemet samt därigenom bidragit till framväxten av så kallade postmaterialistiska värderingar (de Graaf och Evans 1996, 609). Postmaterialistiska värderingar hänger även samman med en högre utbildningsnivå, högre politiskt intresse och av en högre strävan till självförverkligande. Dessa medborgare tenderar samtidigt att vara mer villiga att delta i, samt understöda, både institutionaliserade och icke-institutionaliserade former av politiskt deltagande i större utsträckning än individer med mer materialistiska värderingar (Copeland 2014; Henn m.fl. 2018; men se Bengtsson och Mattila 2009; Coffé och Michels 2014). Denna utveckling anses följaktligen även ha bidragit till framväxten en ny värdebaserad politisk skiljelinje i samhället som i grova drag går mellan individer som karaktäriseras av postmaterialistiska eller materialistiska värderingar (Inglehart och Norris 2016, 29; Kriesi m.fl. 2006). Mer

materialistiska värderingar hänger i grova drag samman med en lägre utbildningsnivå, mindre politiskt intresse och en uppfattning om att de har begränsade möjligheter att ta tillvara på de möjligheter som den post-industriella revolutionen har medfört (Inglehart och Welzel 2005).

Tidigare studier har visat att mer politiskt sofistikerade individer, i jämförelse med individer med lägre grad av politisk sofistikation, tenderar att vara mer positivt inställda gentemot den representativa demokratin (Rapeli och von Schoultz 2023). Politiskt sofistikerade individer anses även vara mer kapabla att ta in och tolka politisk information varmed politisk sofistika-tion hjälper individer att både förstå politiska processer samt att själva delta i dessa processer (Rapeli och von Schoultz 2023). Därmed kan politisk sofistikation även beskrivas som valutan för ett demokratiskt medborgarskap enligt Delli Carpini och Keeter (1996). Tidigare studier har även visat att en högre grad av politisk sofistikation hänger samman med en mer negativ inställning till olika former av direkt demokrati (Anderson och Goodyear-Grant 2010; Bengtsson och Mattila 2009). Detta är också resultat som går tvärtemot de riktlinjer som framförs i den kognitiva mobiliseringsteorin, som utgår från att de mer politiskt sofistikerade borde önska mer möjligheter till politiskt inflytande. Enligt Lauri Rapeli och Åsa von Schoultz (2023) innehåller politisk sofistikation som samlingsbegrepp två distinkta men inbördes relaterade komponenter: en subjektiv och en objektiv. Den objektiva komponenten är baserad på faktisk politisk kunskap, medan den subjektiva komponenten är baserad på självupplevd politisk kompetens. Som ett mer subjektivt mått brukar politiskt självförtroende användas (eng. *internal efficacy*), definierat som en individs förmåga att förstå och delta effektivt i politiken (Craig m.fl. 1990, 290; Kestilä-Kekkonen m.fl. 2022, 425).

Rapeli och von Schoultz (2023) samt Kestilä-Kekkonen m.fl. (2022) har sett närmare på olika former av politisk sofistikation i en finländsk kontext. Enligt Rapeli och von Schoultz (2023, 422) utgör Finland något av ett standard fall när det kommer till politisk sofistikation inom be-folkningen, åtminstone när det operationaliseras genom politisk kunskap (se även Elo och Ra-peli 2010). I en finländsk kontext konstaterade Rapeli och von Schoultz (2023, 427–428) att en högre grad av subjektiv politisk sofistikation hänger samman med ett högre stöd för represen-tativ demokrati, och spekulerade i att detta samband kan bero på att mer politiskt sofistikerade individer är medvetna om de risker som ingår i att delegera mer politisk beslutanderätt direkt åt folket. Kestilä-Kekkonen m.fl. (2022) undersökte relationen mellan politiskt förtroende och subjektiv politisk kompetens under Covid19-pandemin i Finland, och konstaterade att ett högre politiskt förtroende och högre subjektiv politisk kompetens hängde samman med en högre vilja att följa regeringens rekommendationer under pandemin.

Utgående från vår vetenskap har inga tidigare studier sett närmare på sambandet mellan po-litisk sofistikation och inställning till mandatackumulering. Utgående från de tidigare studier som har visat att politisk sofistikation hänger samman med stöd för *status quo* när det kommer till den representativa demokratin (Bengtsson och Mattila 2009) kunde man därmed delvis för-vänta sig att detta även är fallet när det kommer till synen på mandatackumulering i och med att detta är ett etablerat fenomen i den finländska kontexten (Arter och Söderlund 2023; Sand-berg 2014). I och med att mandatackumulering ytterligare begränsar möjligheter till politiskt inflytande förväntar vi oss ändå att detta är ett steg för långt och därmed något som politiskt sofistikerade individer kan vara mer benägna att motsätta sig. Politiskt sofistikerade individer kan därtill vara mer medvetna om de mer praktiska problemen som kan tänkas uppstå genom

mandatackumulering, inklusive en uppenbar tidsbrist och eventuella intressekonflikter hos berörda politiker (Helsingin Sanomat 2022b), i och med att dessa politiskt sofistikerade individer även är mer benägna att följa med den politiska diskussionen i media (Strömbäck m.fl. 2013).

Utgående från detta resonemang presenterar vi våra två avslutande hypoteser:

H2a: Medborgare med högre grad av politisk sofistikation är mer negativt inställda gentemot mandatackumulering.

H2b: Medborgare med högre grad av politisk sofistikation är mer villiga att begränsa mandatackumulering.

Till följande övergår vi till att diskutera mandatackumulering i en finländsk kontext.

MANDATAACKUMULERING I FINLAND

Mandatackumulering är sedan länge ett väletablerat fenomen bland finländska riksdagsledamöter men omfattningen kan efter instiftandet av regionala välfärdsområdesfullmäktigen numera betraktas som exceptionell i en internationell jämförelse (Arter och Söderlund 2023, 97). För att understryka omfattningen av mandatackumulering bland de finländska riksdagsledamöter som valdes in i riksdagen våren 2023, som nämndes i introduktionen, så innehar 180 riksdagsledamöter (90 procent) *minst* dubbelmandat (kommun och/eller välfärdsområde samt riksdag), varav en majoritet innehar trippelmandat (Kommunförbundet 2023). Enligt David Arter och Peter Söderlund (2023, 95) har kommunalpolitiken och kommunalval fungerat som en inkörsport till riksdagen, vilket har medfört att dubbelmandat därmed tidigare har varit kutymen bland riksdagsledamöter. Orsaken till detta kan åtminstone delvis härledas från det kandidatcentrerade valsystemet (Arter och Söderlund 2023; Karlsson 2018; Sandberg 2014), vilket har visat sig gynna etablerade politiker (Dewoghélaëre m.fl. 2006; Navarro 2009) genom att det har funnits konkreta incitament hos partierna att försöka ställa upp etablerade politiker på sina vallistor oberoende av val. I Finland har också trenden varit tydlig, och andelen riksdagsledamöter som även sitter i kommunfullmäktige har ökat för varje riksdagsval sedan 1996 (Kommunförbundet 2023).

Arter och Söderlunds (2023) sammanställning kring bakgrunden hos nyinvalda riksdagsledamöter för perioden 2007–2019 visade också att 81,5 procent av alla nyinvalda riksdagsledamöter (n=276) redan tidigare varit folkvalda på kommunal nivå. Deras analys kring incitament för mandatackumulering hos riksdagsledamöter visade också att benägenheten att inneha fler mandat minskade med tiden, att benägenheten att ackumulera var högre hos riksdagsledamöter som placerat sig lägre på listan bland invalda, samt att benägenheten till mandatackumulering var lägre bland riksdagsledamöter från större städer i jämförelse med mindre orter. En tydlig benägenhet bland politiker till mandatackumulering har även noterats bland åländska politiker (Arter 2022, 521–522). Däremot tenderar aktiva politiker i Finland själva att vara relativt kritiskt inställda gentemot mandatackumulering (Karv och Malmberg 2023).

FORSKNINGSDESIGN OCH DATA

Denna studies datamaterial består av enkätdata insamlat under perioden 2022–2023 från medborgarpanelen Medborgaropinion/Kansalaismielipide, administrerad av Institutet för Samhällsforskning vid Åbo Akademi. Vid tidpunkten för datainsamlingen av våra beroendevariabler bestod panelen av ca 4200 finländska medborgare, varav strax över 60 procent rekryterades med hjälp av ett slumpmässigt urval och mailinbjudningar medan resten rekryterades genom annonsering på olika online- och sociala mediekkanaler. Helsingfors och Åland exkluderades från datainsamlingen eftersom de saknar välfärdsområden med tillhörande fullmäktigen. Den första enkäten, som inkluderade lejonparten av våra variabler, skickades ut till 1601 respondenter, varav 989 valde att besvara den. Eftersom panelen delvis sammanställdes genom icke-sannolikhetsmetoder, kan vi inte förneka närvaron av åtminstone vissa delar av självval. Detta bör inte utgöra något större problem mot bakgrunden att uppskattningar från bekvämlighetsprover tenderar att likna rena stickprov (Mullinix m.fl. 2015). Data gällande systemresponsivitet och politiskt självförtroende insamlades under en senare enkätomgång, vilket har lett till ett visst bortfall av respondenter. Som en följd av detta har vi valt att begränsa våra huvudsakliga analyser till endast de respondenter för vilka vi har data på alla variabler som ingår i våra slutgiltiga modeller i Tabell 4 (N=586) respektive Tabell 5 (N=635). På grund av skevhet i enkätdata är resultaten viktade enligt kön, utbildning, ålder, språk och region.

För att kunna besvara studiens övergripande frågeställningar kommer vi att använda oss av två separata beroendevariabler som även tidigare har använts för liknande ändamål (se Haavisto och Rother 2022). För att mäta inställningen till mandatackumulering använder vi oss av ett index konstruerat av två separata enkätfrågor (se bilaga 1 för svarsfördelning inom dessa variabler), varav den första lyder som följande: ”Hur bra eller dålig sak anser du att det är att kommun- eller stadsfullmäktigeledamöter kandiderar till välfärdsområdesvalet?”. Respondenterna fick avge sina svar på en skala från noll (Mycket dålig sak) till tio (Mycket bra sak). Den andra frågan, som använde en likadan svarsskala, lydde i sin tur som följande: ”Hur bra eller dålig sak anser du att det är att riksdagsledamöter kandiderar i kommun- och välfärdsområdesval?”. I och med en hög grad av intern korrelation aggregeras dessa två frågor till ett index (Cronbach’s alpha = 0,81) som vi använder för att operationalisera en generell inställning till mandatackumulering. Vår andra beroendevariabel mäter hur respondenterna förhåller sig till förslaget att eventuellt börja begränsa omfattningen av mandatackumulering, och är baserad på följande fråga: ”Politiker kan inneha flera politiska förtroendeuppdrag på olika beslutsnivåer samtidigt. Borde en politikers överlappande uppdrag begränsas?” Respondenterna kunde här välja mellan följande fem svarsalternativ: ”Ja, till ett uppdrag i taget”, ”Ja, till högst två uppdrag i taget”, ”Nej, men förekomsten av politiker i olika uppdrag borde redovisas mer genomskinligt än i dag”, ”Nej, en begränsning av antalet uppdrag skulle strida mot demokratin” och ”Kan inte säga”⁵.

För att kunna mäta respondenternas generella förhållningssätt till hur politiken fungerar har vi valt att använda oss av två olika mått: politiskt förtroende och systemresponsivitet. Som tidigare har presenterats har tidigare studier använt grader av politiskt förtroende och systemresponsivitet för att mäta ett generellt förhållningssätt till det politiska systemet (Anderson 2010; Craig m.fl. 1990; Gerukink m.fl. 2020), vilka båda därmed kan användas för att identifiera kritiska medborgare. Måttet för grad av politiskt förtroende är baserat på ett frågebatteri som

mäter det politiska förtroendet i relation till ett antal objekt (Finländska politiker, Politiska beslutsfattare i min hemkommun, Riksdagen, Tjänstemän i min hemkommun, Finlands regering, Statliga tjänstemän, Finland politiska partier). Frågeformuleringen lyder: "Hur stort eller litet förtroende har du för följande aktörer? Betygsätt varje aktör på en skala från noll till tio, där 0 är "Jag har inget förtroende" och 10 är "Jag har fullständigt förtroende". Trots att tidigare studier i Finland har visat att finländare tenderar att göra skillnad på hur de förhåller sig till politiska objekt (Bäck 2019; Karv 2020), har vi ändå valt att konstruera ett politiskt förtroende-index baserat på samtliga av dessa variabler (Cronbach's alpha = 0,95), vilket även tidigare studier gjort (Christensen 2016; Kestilä-Kekkonen m.fl. 2022). För att mäta grad av systemresponsivitet har vi valt att konstruera ytterligare en index-variabel, baserad på tre frågeställningar som reflekterar olika åsikter om hur respondenten förhåller sig till det politiska systemet (Cronbach's alpha = 0,73).⁶ Denna index-variabel är baserad på följande tre påståenden: Genom att rösta kan medborgare påverka det politiska beslutsfattandet / Politiska beslutsfattare tar medborgares åsikter i beaktande när de fattar beslut / Jag kan inte påverka vad landets regering och riksdag beslutar om. Svartalternativen är "Helt av samma åsikt", "Delvis av samma åsikt", "Delvis av annan åsikt" och "Helt av annan åsikt". Svaren har omkodats så att ett högre värde indikerar en mer positiv syn på det politiska systemets responsivitet

För att kunna mäta grad av politisk sofistikation har vi använt oss av två variabler som tidigare också har använts i studier med liknande syfte (Kestilä-Kekkonen m.fl. 2022; Rapeli och von Schoultz 2023). Den första variabeln mäter ett så kallat politiskt självförtroende, och relaterar därmed till den mer subjektiva formen av politisk sofistikation (Rapeli och von Schoultz 2023). Frågeformuleringen lyder: "Jag litar på min egen förmåga att delta i politiken" och svartalternativen var "Helt av annan åsikt", "Delvis av annan åsikt", "Delvis av samma åsikt" och "Helt av samma åsikt". Vi har även valt att inkludera en variabel som mäter politiskt intresse, som även den relaterar till den mer subjektiva formen av politisk sofistikation (Christensen 2016; Rapeli och von Schoultz 2023). Frågeformuleringen lyder: "Hur intresserad är du av politik?" och svartalternativen är "Inte alls intresserad", "Bara lite intresserad", "Ganska intresserad" och "Mycket intresserad".

Komparativa studier visar regelbundet att det politiska förtroendet i Finland, i likhet med övriga nordiska länder, är på en hög nivå (Söderlund 2019; Torcal 2017). Däremot står Finland ut när det kommer till en specifik beståndsdel av politisk sofistikation, politiskt självförtroende, som har visat sig vara betydligt lägre i Finland än i övriga nordiska länder (Kestilä-Kekkonen 2015; Rapeli och Koskimaa 2020). Tidigare forskning av en mer deskriptiv natur har även antytt att män, äldre och individer från mer urbana miljöer verkar vara mer negativt inställda till mandatackumulering (Karv och Malmberg 2022), vilket gör att vi i regressionsanalyserna även kontrollerar för ålder, kön och kommuntyp (utgående från Statistikcentralens kommunklassificering 2022). Därtill kontrollerar vi även för utbildningsnivå, som tidigare har visat sig vara nära sammankopplad med både en mer positiv syn på politiken och högre politisk sofistikation (Karv m.fl. 2022). Tidigare studier har även visat att inställningen till mandatackumulering varierar mellan partianhängare med distinktionen att stödet för en begränsning har varit större bland anhängare av högerpartier (Haavisto och Rother 2022). Därmed kontrollerar vi även för ideologisk självplacering på den traditionella vänster-höger skalan (se bilaga Tabell A1 för redogörelse för sambandet mellan de fyra oberoende variablerna och bakgrundsvariablerna).

RESULTAT

Vi inleder med att presentera resultat kring de bivariata sambanden mellan våra beroende och oberoende variabler (se Tabell 1). Dessa analyser visar som väntat på att det finns signifikanta samband mellan våra två beroendevariabler, mellan de två variabler som vi använder för att operationalisera kritiska medborgare (politiskt självförtroende, systemresponsivitet) och mellan de två variabler vi använder för att operationalisera politisk sofistikation (politiskt självförtroende, politiskt intresse).

Tabell 1. Korrelationskoefficienter för bivariata samband mellan beroende och oberoende variabler

	Begränsa mandat- ackumulering	Politiskt förtroende	System- responsivitet	Politiskt självför- troende	Politiskt intresse
Inställning till mandatackumulering	0,47** (n=957)	0,53** (n=953)	0,38** (n=663)	-0,06 (n=666)	-0,04 (n=992)
Begränsa mandatackumulering	x	0,24** (n=920)	0,26** (n=647)	0,04 (n=655)	-0,06 (n=961)
Politiskt förtroende		x	0,58** (n=640)	0,03 (n=644)	0,06 (n=954)
Systemresponsivitet			x	0,20** (n=630)	0,25** (n=664)
Politiskt självför- troende				x	0,42** (n=668)

Tabellnot: Inställning till mandatackumulering: Index-variabel enligt skalan 0=negativ inställning till 1=positiv inställning. Begränsa mandatackumulering: Fyra svarsalternativ: [0] ”Ja, till ett uppdrag i taget”, [0,33] ”Ja, till högst två uppdrag i taget”, [0,67] ”Nej, men förekomsten av politiker i olika uppdrag borde redovisas mer genomskinligt än i dag”, [1], ”Kan inte säga”-svar exkluderade. Politiskt förtroende: Index enligt skalan 0=inget förtroende till 1=högt förtroende. Systemresponsivitet: Index enligt skalan 0=låg systemresponsivitet, 1=hög systemresponsivitet. Politiskt självförtroende: fyrgradig skala (0=lågt, 1=högt). Politiskt intresse: fyrgradig skala (0=Inte alls intresserad, 1=Mycket intresserad). Pearson’s R; **p < 0.01; *p < 0.05.

Vi fortsätter med att även presentera deskriptiv statistik kring hur inställningen till mandatackumulering skiljer sig utgående från våra bakgrundsvariabler: kön, utbildning, ålder, kommuntyp och ideologi. Utgående från resultaten presenterade i Tabell 2 blir det även tydligt att det inte verkar existera någon desto större variation i inställningen till mandatackumulering utgående från dessa faktorer.

Tabell 2. Inställning till mandatackumulering

Variabel	Medelvärde
Total	0,42 (0,23)
Kön	**
Man (n=486)	0,40 (0,23)
Kvinna (n=494)	0,45 (0,22)
Utbildning	
Grundläggande (n=181)	0,42 (0,22)
Andra stadiet (n=554)	0,42 (0,23)
Högskola (n=231)	0,43 (0,22)
Ålder	
18–29 (n=152)	0,44 (0,18)
30–39 (n=165)	0,41 (0,21)
40–49 (n=158)	0,40 (0,26)
50–64 (n=245)	0,41 (0,22)
65+ (n=271)	0,45 (0,24)
Kommuntyp	*
Landsbygdskommun (n=140)	0,45 (0,21)
Tätortskommun (n=175)	0,46 (0,22)
Urban kommun (n=677)	0,41 (0,23)
Ideologi	*
Vänster (0–3) (n=197)	0,45 (0,22)
Mitten (4–6) (n=237)	0,42 (0,23)
Höger (7–10) (n=266)	0,40 (0,23)

Tabellnot: Inställning till mandatackumulering: Index-variabel enligt skalan 0=negativ inställning till 1=positiv inställning. Envägsvariansanalys (oneway-anova) för statistisk signifikansnivå: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$. Utbildning: Grundläggande (folkskola, grundskola, mellanskola), Andra stadiet (yrkesskola, institut eller motsvarande, student), Högskola (yrkes-högskola, lägre högskoleexamen, högre högskoleexamen, forskarutbildning). Ideologi: I politiken pratar vi ibland om vänster och höger. Var skulle du placera dig själv på en skala där noll är längst till vänster och tio är längst till höger? Standardavvikelse inom parentes.

Till följande ser vi i Tabell 3 närmare på hur våra respondenter förhåller sig till förslaget att begränsa mandatackumulering, utgående från bakgrundsvariablerna. Resultaten visar här att en liten majoritet, 53,5 procent, verkar vara beredda att begränsa mandatackumuleringen till antingen ett eller två mandat per politiker, vilket är 14,5 procentenheter färre än i studien av Ilkka Haavisto och Natanael Rother (2022), som åtminstone delvis kan förklaras med att deras studie representerade hela landets fullvuxna population.

Tabell 3. Borde en politikers överlappande uppdrag begränsas? (%)

Variabel	Ja, till ett uppdrag i taget	Ja, till högst två uppdrag i taget.	Nej, men förekomsten av politiker i olika uppdrag borde redovisas mer genomskinligt än i dag	Nej, en begränsning av antalet uppdrag skulle strida mot demokratin	Kan inte säga
Totalt	14,8	38,7	37,8	5,2	3,5
Kön					
Man (n=489)	15,5	42,5	31,7	6,7	3,5
Kvinna (n=496)	14,5	34,9	43,3	3,6	3,6
Utbildning					
Grundläggande (n=181)	13,8	36,5	38,7	5,5	5,5
Andra stadiet (n=556)	16,7	41,0	35,4	4,3	2,5
Högskola (n=231)	12,1	37,7	41,1	4,3	4,8
Ålder					
18–29 (n=153)	11,1	34,0	42,5	7,8	4,6
30–39 (n=165)	24,2	30,3	36,4	4,8	4,2
40–49 (n=158)	16,5	33,5	42,4	7,0	0,6
50–64 (n=247)	17,0	39,7	34,3	4,0	4,9
65+ (n=271)	8,1	48,7	36,9	3,7	2,6
Kommuntyp					
Landsbygdskommun (n=140)	10,7	43,6	50,7	2,1	2,9
Tätortskommun (n=176)	17,0	28,4	44,3	6,3	4,0
Urban kommun (n=679)	15,2	40,4	35,5	5,4	3,5
Ideologi					
Vänster (0–3) (n=198)	14,1	33,3	39,4	7,1	6,1
Mitten (4–6) (n=237)	9,3	43,5	37,6	4,6	5,1
Höger (7–10) (n=270)	22,2	37,8	33,3	6,3	3,5

Tabellnot: Frågeformulering: Politiker kan inneha flera politiska förtroendeuppdrag på olika beslutsnivåer samtidigt. Borde en politikers överlappande uppdrag begränsas? Utbildning: Grundläggande (folkskola, grundskola, mellanskola), Andra stadiet (yrkesskola, institut eller motsvarande, student), Högskola (yrkeshögskola, lägre högskoleexamen, högre högskoleexamen, forskarutbildning). Ideologi: I politiken pratar vi ibland om vänster och höger. Var skulle du placera dig själv på en skala där noll är längst till vänster och tio är längst till höger?

Till följande övergår vi till att presentera resultat från statistiska analyser med en mer förklarande ambition. I Tabell 4 presenterar vi sambandet mellan respondenternas inställning till mandatackumulering och våra oberoende variabler baserat på fem olika linjära regressionsmodeller. I den första modellen (Modell 1) inkluderas endast de två variabler som mäter generellt förhållningssätt gentemot politiken (politiskt förtroende, systemresponsivitet) och i den följande modellen (Modell 2) inkluderas även bakgrundsvariablerna i analysen. I Modell 3 inkluderas endast de variabler som vi använder för att mäta grad av politisk sofistikation (politiskt självförtroende, politiskt intresse) och i Modell 4 inkluderas även bakgrundsvariablerna i analysen. I Modell 5 inkluderas samtliga variabler i analysen, och multikollinearitetstest visar att det här inte heller föreligger någon risk för multikollinearitet. Resultaten visar att både politiskt förtroende och systemresponsivitet har en statistiskt signifikant effekt på inställningen till mandatackumulering i alla modeller där de ingår, medan koefficienten för politiskt självförtroende endast blir statistiskt signifikant i Modell 5. Koefficienten för politiskt intresse är däremot signifikant i både Modell 3 och 5.

Tabell 4. Inställning till mandatackumulering (OLS)

Variabler	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Politiskt förtroende (skala 0=lågt, 1=högt)	0,45*** (0,04)	0,49*** (0,04)			0,46*** (0,04)
Systemresponsivitet (skala 0=lågt, 1=högt)	0,11* (0,05)	0,13** (0,05)			0,19*** (0,05)
Politiskt självförtroende (skala 0=lågt, 1=högt)			-0,04 (0,03)	-0,03 (0,03)	-0,06* (0,03)
Politiskt intresse (skala 0=lågt, 1=högt)			-0,09* (0,04)	-0,08 (0,05)	-0,11** (0,04)
Kontrollvariabler					
Utbildningsnivå		-0,06* (0,02)		-0,03 (0,03)	-0,05 (0,03)
Kön		-0,01 (0,02)		-0,05* (0,02)	0,00 (0,02)
Ålder		-0,04 (0,02)		0,05 (0,03)	-0,03 (0,02)
Kommuntyp		-0,11*** (0,02)		-0,04 (0,03)	-0,11*** (0,02)
Ideologisk självplacering		-0,02 (0,03)		-0,06 (0,03)	-0,01 (0,03)
Intercept	0,11 (0,02)	0,24 (0,04)	0,51 (0,03)	0,57 (0,04)	0,32 (0,04)
N	586	586	586	586	586
R2 (justerat)	0,26	0,30	0,01	0,04	0,32

Tabellnot: *p < 0,05; **p < 0,01; ***p < 0,001. Beroende variabel: Skala 0–1, var 0 indikerar en negativ inställning och 1 indikerar en positiv inställning till mandatackumulering. Standardiserade regressionskoefficienter. Standardfel inom parenteser. Kontrollvariabler: Utbildningsnivå, tre grupper (0=grundläggande, 1=högskola); Kön: Binär (0=kvinna, 1=man); Ålder: fem grupper (0=18–29, 1=65+); Kommuntyp: tre grupper (0=landsbygd, 1=urban); Ideologisk självplacering: elvgradig-skala från 0–1 (0=vänster, 1=höger).

Till sist övergår vi i Tabell 5 till att presentera resultaten för sambandet mellan våra respondenters inställning till det hypotetiska förslaget att begränsa politikernas möjligheter till mandatackumulering och våra oberoende variabler. För detta ändamål har vi valt att använda oss av binär logistisk regression med totalt fem olika regressionsmodeller. Beroendevariabeln, begränsning av mandatackumulering, har därmed omkodats så att värdet 0 indikerar att respondenten vill begränsa mandatackumulering och att värdet 1 indikerar att respondenten inte vill begränsa mandatackumulering. Resultaten här är även i linje med resultaten presenterade i Tabell 4 och indikerar därmed att en mer positiv inställning till hur politiken fungerar hänger ihop med en ovilja att begränsa mandatackumulering.

Tabell 5. Inställning till att begränsa mandatackumulering (binär logistisk regression)

Variabler	Modell 1		Modell 2		Modell 3		Modell 4		Modell 5	
	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)	B	Exp (B)
Politiskt förtroende (skala 0=lågt, 1=högt)	1,67*** (0,50)	5,31	2,08*** (0,54)	7,98					2,07*** (0,55)	7,90
System responsivitet (skala 0=lågt, 1=högt)	1,85*** (0,50)	6,37	2,06*** (0,54)	7,87					2,09*** (0,57)	8,05
Politiskt självförtroende (skala 0=lågt, 1=högt)					0,40 (0,31)	1,50	0,50 (0,33)	1,65	0,21 (0,35)	1,23
Politiskt intresse (skala 0=lågt, 1=högt)					-0,32 (0,40)	0,73	0,03 (0,43)	1,04	-0,30 (0,46)	0,74
<i>Kontrollvariabler</i>										
Utbildningsnivå			-0,91** (0,30)	0,40			-0,67* (0,28)	0,51	-0,93** (0,30)	0,39
Kön			-0,42* (0,19)	0,72			-0,68*** (0,18)	0,51	-0,41* (0,19)	0,66
Ålder			-0,63* (0,28)	0,54			-0,13 (0,27)	0,88	-0,58* (0,29)	0,56
Kommuntyp			-0,73** (0,26)	0,48			-0,33 (0,24)	0,72	-0,72** (0,26)	0,49
Ideologisk självplacering			-0,26 (0,34)	0,77			-0,47 (0,32)	0,63	-0,25 (0,34)	0,78
Intercept	-2,14 (0,29)	0,12	-0,70 (0,41)	0,50	-0,27 (0,30)	0,77	0,68 (0,40)	1,98	-0,65 (0,45)	0,52
N	635		635		635		635		635	
Nagelkerke	0,13		0,19		0,00		0,06		0,19	
-2 log likelihood	733,21		702,89		787,62		762,80		702,32	

Tabellnot: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$. Beroende variabel: Binär variabel var 0 indikerar begränsa till 1 eller 2 mandat per politiker och 1 indikerar övriga svarsalternativ. Kontrollvariabler: Utbildningsnivå, tre grupper (0=grundläggande, 0.5=andra stadiet, 1=högskola); Kön: Binär (0=kvinna, 1=man); Ålder: fem grupper (0=18–29, 1=65+); Kommuntyp: tre grupper (0=landsbygd, 1=urban); Ideologisk självplacering: elvgradig-skala från 0–1 (0=vänster, 1=höger). Standardfel inom parentes.

Som robusthetstest testade vi även att använda den beroendevariabel som vi använt för att mäta åsikter gentemot förslaget att begränsa mandatackumulering som en tregradig variabel (0=ett mandat, 0,5=två mandat, 1=inga begränsningar) i en ordinal logistisk regression, med liknande resultat. Tidigare studier har även använt frågor som mäter tillfredsställelse med hur demokratin fungerar som ett mått på ett generellt förhållningssätt till politiken (Christensen 2016), och vi testade därmed även att använda det måttet istället för systemresponsivitetsvariabeln i våra analyser. Detta hade heller ingen nämnvärd effekt på resultaten.

DISKUSSION

Ett lägre politiskt förtroende och en mer negativ inställning till det politiska systemets responsivitet hör samman med en mer negativ syn på mandatackumulering och en högre vilja att begränsa omfattningen av fenomenet. Våra resultat indikerar därmed tydligt att mer kritiska medborgare även tenderar att vara mer kritiskt inställda gentemot mandatackumulering och samtidigt mer villiga att begränsa omfattningen av fenomenet. Dessa resultat stöder därmed både hypotes 1a och 1b. Resultaten är följaktligen även i linje med tidigare studier som har påvisat att mer kritiska medborgare tenderar att vara mer positivt inställda till att göra förändringar i hur den representativa demokratin fungerar (Zaslave m.fl. 2021), och utgör därmed ett tydligt bidrag till studier kring relationen mellan medborgare och det politiska systemet. Respondentens boendeort verkar också inverka på förhållningen till mandatackumulering genom att de som bor i urbana miljöer har en mer negativ inställning gentemot fenomenet. Även detta är i linje med tidigare studier som har visat att incitamenten till mandatackumulering är likaså lägre hos riksdagsledamöter från mer urbana områden (Arter och Söderlund 2023). Högre ålder och utbildningsnivå hänger också samman med en större vilja att begränsa antalet mandat.

Våra resultat ger däremot endast ett svagt stöd för ett samband mellan politisk sofistikation och inställning till mandatackumulering. Ett högre politiskt självförtroende hänger visserligen ihop med en mer negativ inställning till mandatackumulering i Modell 5, men varken i Modell 3 eller Modell 4 är koefficienten statistiskt signifikant, medan politiskt intresse i sin tur är signifikant endast i Modell 3 och 5. Därtill visar värdena för förklarad varians i Modell 3 och Modell 4 en väldigt låg nivå, vilket även tydligt indikerar att grad av politisk sofistikation har ett ytterst svagt samband med inställning till mandatackumulering. När det kommer till förslaget att begränsa mandatackumulering finns det däremot inget statistiskt signifikant samband i någon av

modellerna. Vi kan därmed inte bekräfta hypotes 2a eller 2b. Detta är aningen förvånande, men i och med att vi i våra analyserar inte har kunnat inkludera information kring respondenternas nivå av politisk kunskap, som är ett vanligt mått för att mäta grad av så kallade objektiv politisk sofistikation (Rapeli och von Schoultz 2023), kan vi utgående från dessa analyser ändå inte helt förkasta våra hypoteser kopplade till politisk sofistikation.

En begränsning med denna studie är det relativt låga antalet respondenter som våra analyser är baserade på. Orsaken till detta är att vi använt oss av paneldata som blivit insamlat vid olika tidpunkter, vilket har gjort att en del paneldeltagare har lämnat panelen ifråga. Detta är i sig ingenting ovanligt vid panelstudier och borde inte inverka nämnvärt på våra möjligheter att dra slutsatser utgående från analyserna. Att vårt datamaterial är insamlat i Finland, ett land där möjligheten till trippelmandat är ett relativt nytt fenomen, kan delvis också begränsa våra möjligheter att generalisera våra resultat. Det finns en möjlighet att nyhetens behag har inverkat på åsikterna gentemot mandatackumulering och att åsikterna därmed är baserade på en oro som kanske inte besannas över tid. Därmed borde även uppföljande studier kring fenomenet utföras när det nya systemet med möjlighet till trippelmandat har blivit mer väletablerat. Samtidigt kan Finland anses utgöra ett synnerligen lämpligt fall i och med att den allmänna debatten har medfört att en del respondenter möjligtvis har reflekterat över fördelar kontra nackdelar med mandatackumulering, vilket eventuellt innebär att dessa åsikter är mer välgrundade än vad fallet vore i ett land där det knappt har förts någon debatt kring frågan.

Ytterligare en begränsning som är värd att nämna är att vi inte kan säga något definitivt om den kausala riktningen eftersom den aktuella studien är baserad på tvärsnittell data. Därmed är det fullt möjligt att uppfattningar gällande mandatackumulering kan ha en negativ effekt på politiskt förtroende, vilket även har påvisats i en ny experimentell studie (Malmberg och Karv 2024). Annan ny forskning har dock påvisat att politiskt förtroende på individnivå är påfallande stabilt, särskilt i det långa loppet (Devine och Valgarðsson 2024), vilket kunde tyda på att den kausala riktningen huvudsakligen går från det grundläggande politiska förtroendet till åsikter om mandatackumulering.

KONKLUSIONER

Att begränsa mandatackumuleringens omfattning skulle på ett konkret sätt öka den politiska mångfalden genom att fler enskilda politiker skulle bli invalda, samtidigt som det kunde bidra till att öka konflikterna mellan olika institutionella nivåer givet att det blir tydligare distinktioner mellan dessa om politiker inte kan representera två eller tre institutioner samtidigt. Denna studie har tydligt visat att mandatackumulering är något som många förhåller sig negativt till och därtill vore redo att begränsa, men huruvida en begränsning skulle kunna bidra till att förbättra den representativa demokratins funktionalitet låter vi förbli osagt. En begränsning av mandatackumuleringens omfattning, antingen genom lagstiftning eller genom partiinterna kanaler, skulle ändå vara ett bevis på att det politiska systemet är mottagligt för förändring. Att en form av självreglering inom det politiska systemet redan har pågått efter riksdagsvalet 2023 har också varit tydligt, med tanke på att en hel del riksdagsledamöter

börjat avsäga sig mandat på lägre nivåer. En sådan utveckling innebär däremot säkerligen också att en del väljare känner sig svikna när deras politiker inte längre kommer att vara med om att fatta de beslut som de blev invalda för, vilket gör att denna typ av politisk självreglering av systemet också kan komma att medföra negativa konsekvenser för tilltron till politiken. Som Peter Mair (2009, 17) påpekat har avståndet mellan folkopinionen och det politiska beslutsfattandet ökat över tid, det vill säga vad folket vill att deras politiska representanter ska göra och vad de faktiskt gör, vilket utgjort en grogrund för ett ökat politiskt missnöje. Att det existerar ett tydligt samband mellan ett mer kritiskt förhållningssätt gentemot hur politiken fungerar och en mer negativ inställning till fenomenet mandatackumulering indikerar därmed att en begränsning av mandatackumuleringen eventuellt kunde bidra till att öka på förtroendet för det politiska systemets responsivitet och därigenom det politiska systemets legitimitet. I Europa har åtminstone Frankrike, Estland och Irland under 2000-talet infört begränsningar för mandatackumulering, men i Estland valde man att ta bort förbudet mot mandatackumulering i samband med en omfattande administrativ-territoriell reform 2017 (Saarts m.fl. 2022, 286). Enligt vår vetenskap har dock inga tidigare studier analyserat huruvida en begränsning av mandatackumuleringen i dessa länder verkligen har bidragit till några faktiska attitydförändringar. Utgående från denna och tidigare studier står det tydligt att mer forskning behövs kring detta fenomen.

REFERENSER

1. Även känt som ”multipla mandat”. I denna artikel fokuserar vi på det som brukar benämnas *vertikala* mandat, dvs. jämlöpande mandat på *olika* politiska nivåer, snarare än *horisontella* mandat, vilket innebär jämlöpande mandat på *samma* nivå.
2. Totalt 21 välfärdsområden skapades genom reformen, men Helsingfors och Åland exkluderas från denna reform och fortsatte med att organisera dess social- och hälsovård inom befintlig institutionell struktur. Genom instiftandet av välfärdsområden skapades totalt 1379 nya politiska mandat (välfärdsområdesfullmäktigeledamöter) utspridda över de 21 välfärdsområdena.
3. Detta var situationen direkt efter riksdagsdagsvalet i april 2023, men därefter har ett fåtal riksdagsledamöter avsagt sig mandat på någon av de lägre nivåerna. Detta kan också jämföras med mandatackumuleringen i Sverige som har varit betydligt mindre omfattande, t.ex. i Sveriges riksdag åren 2014–2018 hade 35,8% av ledamöterna samtidigt ett lokalt mandat och 4,9% hade trippelmandat (Karlsson 2018).
4. Därutöver har de politiska ungdomsförbunden, bortsett från Centerns, kommit med ett förslag om att de överlappande mandaten borde begränsas till maximalt två per politiker (Svenska Yle 2023b). Det har även uppstått fall där politiker har ertappats med att delta i två politiska möten på två olika nivåer samtidigt (Helsingin Sanomat 2022b; Svenska Yle 2022; Palonen 2021, 148).
5. Denna frågeformulering har tidigare använts av Haavisto och Rother (2022) som hösten 2021 frågade en internetpanel (n=2042) bestående av finländska medborgare hur de förhåller sig till mandatackumulering. I deras undersökning svarade 29% ”Ja, till ett uppdrag i taget”, 39% ”Ja, till högst två uppdrag i taget”, 22% ”Nej, men förekomsten av politiker i olika uppdrag borde redovisas mer

genomsnittligt än idag", 6% "Nej, en begränsning av antalet uppdrag skulle strida mot demokratin" och 5% "Kan inte säga".

6. Här har vi även testat för eventuell multikollinearitet.

FORSKNINGSFINANSIERING

Denna studie är en del av forskningsprojektet *Cumul des Mandats and Political Trust* (CuMPoT) som finansierades av Ella och Georg Ehrnrooths stiftelse (Malmberg).

TACK

Vi vill tacka deltagarna i UmePop 2023 (21–22.11) vid Umeå universitet för värdefulla kommentarer på en tidigare version av manuskriptet.

KÄLLOR

- Anderson, Cameron och Goodyear-Grant, Elizabeth. 2010. Why Are Highly Informed Citizens Sceptical of Referenda? *Electoral Studies* 29:2, 227–238. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2009.12.004>
- Anderson, Mary. 2010. Community psychology, political efficacy, and trust. *Political Psychology* 31:1, 59–84. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9221.2009.00734.x#:~:text=https%3A//doi.org/10.1111/j.1467%2D9221.2009.00734.x>
- Arter, David. 2022. Personal representation or party representation? Elections in the autonomous Åland Islands. *Regional & Federal Studies* 32:4, 511–524. <https://doi.org/10.1080/13597566.2022.2047940>
- Arter, David och Söderlund, Peter. 2023. When even the prime minister sits on the municipal council. Analysing the value of 'localness' and Finnish MPs' incentives to 'cumulate' in an open-list voting system. *Acta Politica* 58:1, 79–100. <https://doi.org/10.1057/s41269-022-00234-x>
- Bengtsson, Åsa och Mattila, Mikko. 2009. Direct Democracy and Its Critics: Support for Direct Democracy and Stealth Democracy in Finland. *West European Politics* 32:5, 1031–1048. <https://doi.org/10.1080/01402380903065256>
- Bowler, Shaun, Donovan, Todd och Karp, Jeffrey. 2007. Enraged or engaged? Preferences for direct citizen participation in affluent democracies. *Political Research Quarterly* 60:3, 351–362. <https://doi.org/10.1177/1065912907304108>
- Bäck, Maria. 2019. Political Trust in Finland. I Kimmo Grönlund och Kim Strandberg (red.), *Voting and Public Opinion in Finland: The Parliamentary Election of 2019*. Turku: The Social Science Research Institute, 39–44. <https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2019/07/Voting-and-Public-Opinion-in-Finland.pdf>

- Campbell, Angus, Gurin, Gerald och Miller, Warren. 1954. *The Voter Decides*. Evanston, IL: Row, Peterson.
- Chang, Wen-Chun. 2023. Direct Democracy and Party Membership: Testing the Role of Political Efficacy. *Political Studies Review* 21:1, 3–20. <https://doi.org/10.1177/14789299211034278>
- Citrin, Jack och Stoker, Laura. 2018. Political trust in a cynical age. *Annual Review of Political Science* 21, 49–70. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-050316-092550>
- Christensen, Henrik Serup. 2016. All the same? Examining the link between three kinds of political dissatisfaction and protest. *Comparative European Politics* 14, 781–801. <https://doi.org/10.1057/cep.2014.52>
- Christensen, Henrik Serup, Karjalainen, Maija och Lundell, Krister. 2016. Democratic innovations to the rescue? Political trust and attitudes toward democratic innovations in Southwest Finland. *International Journal of Public Administration* 39:5, 404–416. <https://doi.org/10.1080/01900692.2015.1015560>
- Coffé, Hilde och von Schoultz, Åsa. 2021. How candidate characteristics matter: Candidate profiles, political sophistication, and vote choice. *Politics* 41:2, 137–155. <https://doi.org/10.1177/0263395720922077>
- Coffé, Hilde och Michels, Ank. 2014. Education and support for representative, direct and stealth democracy. *Electoral Studies* 35, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2014.03.006>
- Copeland, Lauren. 2014. Value change and political action: Postmaterialism, political consumerism, and political participation. *American Politics Research* 42:2, 257–282. <https://doi.org/10.1177/1532673X13494235>
- Craig, Stephen, Niemi, Richard och Silver, Glenn. 1990. Political Efficacy and Trust: A Report on the NES Pilot Study Items. *Political Behavior* 12:3, 289–314. <https://doi.org/10.1007/BF00992337>
- Dalton, Russell. 1984. Cognitive mobilization and partisan dealignment in advanced industrial democracies. *The Journal of Politics* 46:1, 264–284. <https://doi.org/10.2307/2130444>
- Delli Carpini, Michael och Keeter, Scott. 1996. *What Americans Know about Politics and Why It Matters*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Devine, Daniel och Valgarðsson, Viktor Orri. 2024. Stability and change in political trust: Evidence and implications from six panel studies. *European Journal of Political Research* 63:2, 478–497. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12606>
- Dewoghélaëre, Julien, Magni Berton, Raul och Navarro, Julien. 2006. The Cumul des Mandats in Contemporary French Politics: An Empirical Study of the XII E Législature of the Assemblée Nationale. *French Politics* 4:3, 312–332. <https://doi.org/10.1057/palgrave.fp.8200104>
- Easton, David. 1965. *A Systems Analysis of Political Life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Elo, Kimmo och Rapeli, Lauri. 2010. Determinants of Political Knowledge: The Effects of Media on Knowledge and Information. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 20:1, 133–146. <https://doi.org/10.1080/17457280903450799>
- Esaiasson, Peter, Kölln, Ann-Kristin och Turper, Sedef. 2015. External efficacy and perceived responsiveness – similar but distinct concepts. *International Journal of Public Opinion Research* 27:3, 432–445. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edv003>
- Etelä-Suomen Sanomat. Airo, Jukka. 2022. Superpoliitikkojen aika on kortilla – "Olisin jättänyt aluevaalit väliin, jos olisin tiennyt mitä tapahtuu helmikuussa", sanoo Jari Ronkainen. <https://www.ess.fi/paikalliset/5396247> Hämtat 9.9.2023.

- François, Abel. 2013. Do French People Like the "Cumul des Mandats"? *French Politics* 11:2, 204–215. <https://doi.org/10.1057/fp.2013.5>
- François, Abel och Weill, Laurent. 2016. Does holding a local mandate alter the activities of deputies? Evidence from the French Assemblée Nationale. *French Politics* 14:1, 30–54. <https://doi.org/10.1057/fp.2015.26>
- Freiburghaus, Rahel, Arens, Alexander och Mueller, Sean. 2021. With or against their region? Multiple-mandate holders in the Swiss parliament, 1985–2018. *Local Government Studies* 47:6, 971–992. <https://doi.org/10.1080/03003930.2020.1832891>
- Geurkink, Bram, Zaslove, Andrej, Sluiter, Roderick och Jacobs, Kristof. 2020. Populist attitudes, political trust, and external political efficacy: old wine in new bottles? *Political Studies* 68:1, 247–267. <https://doi.org/10.1177/0032321719842768>
- Graaf, Nan de och Evans, Geoffrey. 1996. Why are the young more postmaterialist? A cross-national analysis of individual and contextual influences on postmaterial values. *Comparative Political Studies* 28:4, 608–635. <https://doi.org/10.1177/0010414096028004005>
- Haavisto, Ilkka och Rother, Natanael. 2022. Aluevaalien valuviat - Suomalaiset rajoittaisivat poliitikkojen päällekkäisiä tehtäviä. Finnish Business and Policy Forum (EVA). <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/01/eva-arvio-036.pdf>
- Hájek, Lukáš. 2017. The effect of multiple-office holding on the parliamentary activity of MPs in the Czech Republic. *The Journal of Legislative Studies* 23:4, 484–507. <https://doi.org/10.1080/13572334.2017.1394735>
- Helsingin Sanomat. Salomaa, Marja. 2022a. Suomeen kasvoi kaikessa hiljaisuudessa joukko "superpoliitikkoja" – Asiantuntija varoittaa ongelmista. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009095413.html>. Hämtat 20 February 2024.
- Helsingin Sanomat. Salomaa, Marja. 2022b. Karu todellisuus uudesta hallintohimmelistä paljastui: Poliitikko oli kahdessa kokouksessa samaan aikaan. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009027174.html>. Hämtat 9.9.2023.
- Henn, Matt, Oldfield, Ben och Hart, James. 2018. Postmaterialism and young people's political participation in a time of austerity. *The British Journal of Sociology* 69:3, 712–737. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12309>
- Hibbing John och Theiss-Morse, Elizabeth. 2002. *Stealth Democracy: Americans' Beliefs about How Government Should Work*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- Inglehart, Ronald. 1970. Cognitive mobilization and European identity. *Comparative Politics* 3:1, 45–70. <https://doi.org/10.2307/421501>
- Inglehart, Ronald och Welzel, Christian. 2005. *Modernization, Cultural Change, and Democracy*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Inglehart, Ronald och Norris, Pippa. 2016. *Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Haves and Cultural Backlash*. John F. Kennedy School of Government. Harvard University, USA.
- Kaltwasser, Cristobal och Van Hauwaert, Steven. 2020. The populist citizen: Empirical evidence from Europe and Latin America. *European Political Science Review* 12:1, 1–18. <https://doi.org/10.1017/S1755773919000262>
- Karlsson, David. 2018. Finns det ett kommunparti i riksdagen? I David Karlsson (red.), *Folkets främsta företrädare*. Göteborg: Göteborgs universitet, 151–170.
- Karv, Thomas och Strandberg, Kim. 2023. Only losers use excuses? Exploring the association between

- the winner-loser gap and referendum attitudes following a local referendum. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. <https://doi.org/10.1080/17457289.2023.2281381>
- Karv, Thomas och Malmberg, Fredrik. 2023. Less is more or the more the merrier? Analysing attitudes towards multiple-mandate holding among local officeholders. *Scandinavian Political Studies* 46:1–2, 75–98. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12245>
- Karv, Thomas och Malmberg, Fredrik. 2022. Finlandssvenskarnas åsikter om politikernas mandatackumulering. I Thomas Karv och Jenny Backström (red.), *Svenskfinland i pandemitider*. Vasa: Samforsk, 41–46. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4210-6>
- Karv, Thomas, Lindell, Marina och Rapeli, Lauri. 2022. How context matters: The significance of political homogeneity and language for political efficacy. *Scandinavian Political Studies* 45:1, 46–67. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12215>
- Karv, Thomas. 2020. Det politiska förtroendet i Ankdammen. I Marina Lindell (red.), *Vad tycker Svenskfinland? Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2019-2020*. Vasa: Samforsk, 43–48. <https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2020/07/Vad-tycker-svenskfinland.pdf>
- Kestilä-Kekkonen, Elina, Koivula, Aki och Tiuhonen, Aino. 2022. When trust is not enough. A longitudinal analysis of political trust and political competence during the first wave of the COVID-19 pandemic in Finland. *European Political Science Review* 14:3, 424–440. <https://doi.org/10.1017/S1755773922000224>
- Kestilä-Kekkonen, Elina. 2015. Suomalaisten poliittinen kiinnittyminen. I Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen och Jussi Westinen (red.), *Demokratiaindikaattorit 2015*. Helsingfors: Justitieministeriet, 52–63. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-483-9>
- Kriesi, Hanspeter, Grande, Edgar, Lachat, Romain, Dolezal, Martin, Bornschier, Simon och Frey, Timotheos. 2006. Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared. *European Journal of Political Research* 45:6, 921–956. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00644.x>
- Kommunförbundet. 2023. Rekordmånga kommunalpolitiker i riksdagen. <https://www.kommunforbundet.fi/pressmeddelande/2023/rekordmanga-kommunalpolitiker-i-riksdagen> Hämtat 9.9.2023.
- Kurer, Thomas och van Staaldunen, Briitta. 2022. Disappointed expectations: Downward mobility and electoral change. *American Political Science Review* 116:4, 1340–1356. <https://doi.org/10.1017/S0003055422000077>
- Levi, Margaret och Stoker, Laura. 2000. Political trust and trustworthiness. *Annual Review of Political Science* 3:1, 475–507. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.3.1.475>
- Mair, Peter. 2009. Representative versus responsible government. *MPIfG Working Paper* 09/8.
- Malmberg, Fredrik och Karv, Thomas. 2024. Jacks of all trades, masters of none? Multiple-mandate holding and trust in local government. *Local Government Studies* 50:5, 871–892. <https://doi.org/10.1080/03003930.2023.2282564>
- Marien, Sofie och Hooghe, Marc. 2011. Does political trust matter? An empirical investigation into the relation between political trust and support for Law compliance. *European Journal of Political Research* 50:2, 267–291. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2010.01930.x>
- Meer, Tom van der, och Hakhverdian, Armen. 2017. Political trust as the evaluation of process and performance: A cross-national study of 42 European countries. *Political Studies* 65:1, 81–102. <https://doi.org/10.1177/0032321715607514>

- Mishler, William och Rose, Richard. 1997. Trust, distrust and skepticism: Popular evaluations of civil and political institutions in post-communist societies. *The Journal of Politics* 59:2, 418–451. <https://doi.org/10.1017/S0022381600053512>
- Mullinix, Kevin, Leeper, Thomas, Druckman, James och Freese, Jeremy. 2015. The Generalizability of Survey Experiments. *Journal of Experimental Political Science* 2:2, 109–138. <https://doi.org/10.1017/XPS.2015.19>
- Navarro, Julien. 2009. *Multiple Office Holders in France and in Germany: An Elite within the Elite?* Iena: SFB 580 Mitteilung.
- Navarro, Julien. 2013. Le cumul des mandats: Une comparaison européenne. I Abel François och Julien Navarro (red.), *Le cumul des mandats en France. Causes et conséquences*. Bruxelles: Editions de l'Université de Bruxelles, 117–131.
- Norris, Pippa. 2011. *Democratic deficit: Critical citizens revisited*. Cambridge University Press.
- Palonen, Emilia. 2021. Finland: Political Developments and Data in 2020. *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* 61, 147–159. <https://doi.org/10.1111/2047-8852.12344>
- Rapeli, Lauri och von Schoultz, Åsa. 2023. Personal or impersonal evaluations? Political sophistication and citizen conceptions of the democratic process. *Government and Opposition* 58:3, 415–436. <https://doi.org/10.1017/gov.2021.59>
- Rapeli, Lauri och Koskimaa, Vesa. 2020. Kansalaisten kiinnittyminen politiikkaan. I Elina Kes-tilä-Kekkonen, Sami Borg och Hanna Wass (red.), *Politiikan Ilmastomuutos. Finnish National Election Study*. Helsingfors: Justitieministeriets publikationer, 420–438. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Ryynänen, Aimo. 2009. *Eduskunta ja kunnallinen itsehallinto*. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu; No. 3/2009.
- Saarts, Tõnis, Sootla, Georg och Kattai, Kersten. 2022. Estonia: The consolidation of partisan politics in a small country with small municipalities. I Adam Gendźwiłł, Ulrik Kjaer och Kristof Steyvers (red.), *Routledge Handbook of Local Elections and Voting in Europe*. New York: Routledge, 282–292.
- Sandberg, Siv. 2014. The function of multiple-office holding in the decentralized welfare state: Exploring the Deviant Finnish Case. Papper presenterat vid Nopsa 2014 i Göteborg, Sverige.
- Schuck, Andreas och de Vreese, Claes. 2015. Public support for referendums in Europe: A cross-national comparison in 21 countries. *Electoral Studies* 38, 149–158. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2015.02.012>
- Statistikcentralen. 2022. https://www.stat.fi/sv/luokitukset/kuntaryhmitys/kuntaryhmitys_1_20220101/ Hämtat 9.9.2023.
- Steenvoorden, Eefje och Hartevelde, Eelco. 2018. The appeal of nostalgia: The influence of societal pessimism on support for populist radical right parties. *West European Politics* 41:1, 28–52. <https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1334138>
- Strömbäck, Jesper, Djerf-Pierre, Monika och Shehata, Adam. 2013. The Dynamics of Political Interest and News Media Consumption: A Longitudinal Perspective. *International Journal of Public Opinion Research* 25:4, 414–435. <https://doi.org/10.1093/ijpor/eds018>
- Svenska Yle. Lindholm, Johanna. 2023a. Tre tunga politiska uppdrag kan vara ett för mycket – så tänker västnyländska riksdagsledamöter kring att vara superpolitiker. <https://svenska.yle.fi/a/7-10032537>. Hämtat 9.9.2023.

- Svenska Yle. Fagerholm, Jonathan. 2023b. Ungdomsförbund vill stoppa trippelmandat – de leder till omänsklig arbetsbörda och intressekonflikter. <https://svenska.yle.fi/a/7-10036461>. Hämtat 9.9.2023.
- Svenska Yle. Gröhn, Christoffer. 2022. Kan en politiker sitta på tre stolar samtidigt? Flera riksdagsledamöter som redan sitter i kommunfullmäktige ställer upp i välfärdsområdesvalet. <https://svenska.yle.fi/a/7-10011184>. Hämtat 9.9.2023.
- Söderlund, Peter. 2019. Poliittinen Luottamus vertailevasta näkökulmasta. I Maria Bäck och Elina Kestilä-Kekkonen (red.), *Poliittinen ja sosiaalinen Luottamus: Polut, trendit ja kuilut*. Helsingfors: Finansministeriets publikationer, 35–48. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-012-9>
- Torcal, Mariano. 2017. Political trust in Western and Southern Europe. I Sonja Zmerli och Tom van der Meer (red.), *Handbook on Political Trust*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 418–439.
- Truedinger, Eva-Maria och Bächtiger, Andre. 2023. Attitudes vs. actions? Direct-democratic preferences and participation of populist citizens. *West European Politics* 46:1, 241–254. <https://doi.org/10.1080/01402382.2021.2023435>
- Van de Voorde, Nicholas. 2019a. *A kingdom of fiefs? On the meaning of dual mandate-holding in Belgium*. Doktorsavhandling: Ghent University.
- Van de Voorde, Nicholas. 2019b. Does multiple office-holding generate an electoral bonus? Evidence from Belgian national and local elections. *West European Politics* 42:1, 133–155. <https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1498218>
- Van de Voorde, Nicholas och de Vet, Benjamin. 2020. Is All Politics Indeed Local? A Comparative Study of Dual Mandate-Holders' Role Attitudes and Behaviours in Parliament. *Swiss Political Science Review* 26:1, 51–72. <https://doi.org/10.1111/spsr.12388>
- Walsh, Colm och Elkink, Johan. 2021. The dissatisfied and the engaged: citizen support for citizens' assemblies and their willingness to participate. *Irish Political Studies* 36:4, 647–666. <https://doi.org/10.1080/07907184.2021.1974717>
- Zaslove, Andrej, Geurkink, Bram, Jacobs, Kristof och Akkerman, Agnes. 2021. Power to the people? Populism, democracy, and political participation: a citizen's perspective. *West European Politics* 44:4, 727–751. <https://doi.org/10.1080/01402382.2020.1776490>
- Zaslove, Andrej och Meijers, Maurits. 2024. Populist Democrats? Unpacking the Relationship Between Populist and Democratic Attitudes at the Citizen Level. *Political Studies* 73:3, 1133–1159. <https://doi.org/10.1177/00323217231173800>
- Ziller, Conrad och Schübel, Thomas. 2015. "The Pure People" versus "the Corrupt Elite"? Political Corruption, Political Trust and the Success of Radical Right Parties in Europe. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 25:3, 368–386. <https://doi.org/10.1080/17457289.2014.1002792>

FÖRFATTARUPPGIFTER

FREDRIK MALMBERG

PD, universitetslektor i statsvetenskap
Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap
Mittuniversitetet
Holmgatan 10, 851 70 Sundsvall, Sverige
fredrik.malmberg@miun.se
<https://orcid.org/0000-0001-8113-6222>

THOMAS KARV

PD, universitetslektor i statsvetenskap
Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap
Mittuniversitetet
Holmgatan 10, 851 70 Sundsvall, Sverige
thomas.karv@miun.se
+46 (0)10-1726530
<https://orcid.org/0000-0002-5222-9558>

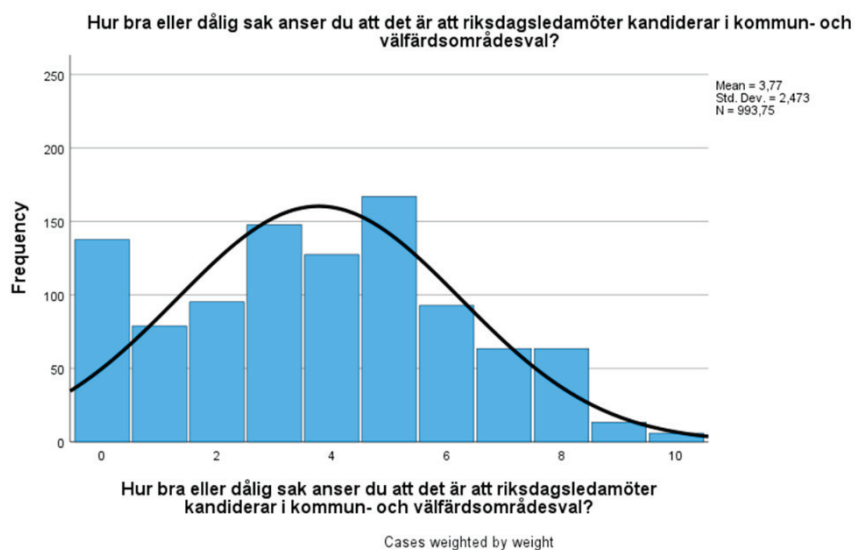
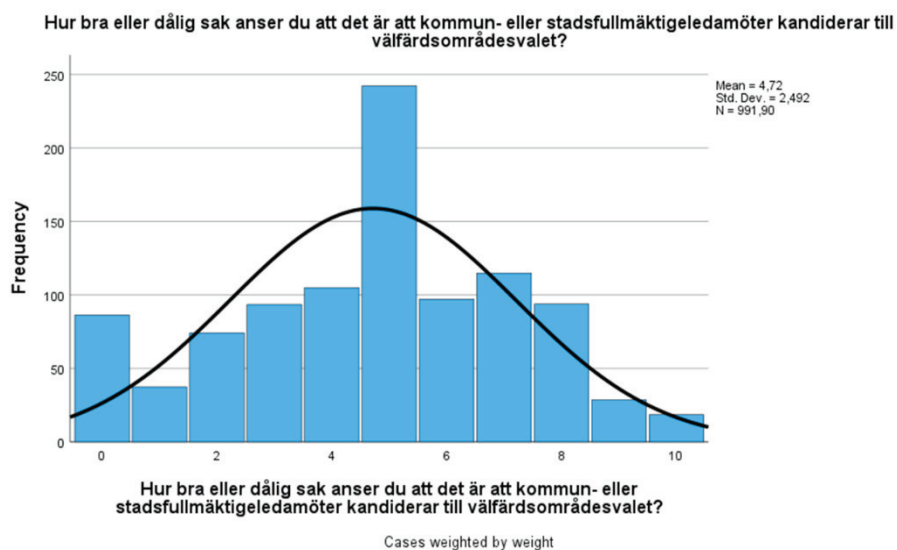
BILAGA 1

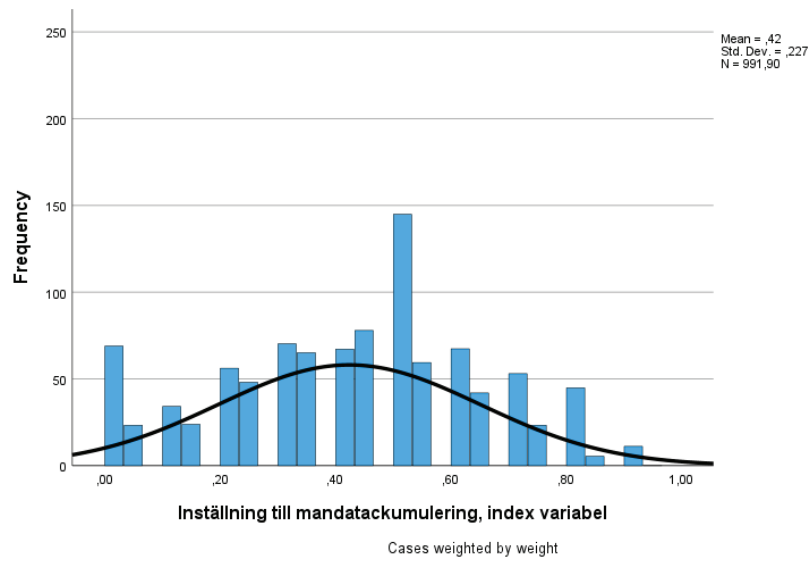
Tabell A1. Oberoende variabler

Variabel	Politiskt förtroende	System- responsivitet	Politiskt självförtroende	Politiskt intresse
Total	0,55 (0,22)	0,54 (0,22)	0,64 (0,30)	0,74 (0,24)
Kön	***	***		***
Man	0,51 (0,23)	0,51 (0,22)	0,65 (0,30)	0,78 (0,23)
Kvinna	0,59 (0,19)	0,56 (0,21)	0,61 (0,29)	0,71 (0,25)
Utbildning	***	***	***	
Grundläggande	0,54 (0,24)	0,52 (0,20)	0,60 (0,34)	0,75 (0,20)
Andra stadiet	0,53 (0,22)	0,51 (0,23)	0,61 (0,30)	0,73 (0,26)
Högskola	0,59 (0,19)	0,59 (0,20)	0,72 (0,26)	0,77 (0,23)
Ålder	***	***		***
18–29	0,53 (0,24)	0,56 (0,21)	0,59 (0,33)	0,66 (0,26)
30–39	0,52 (0,22)	0,50 (0,22)	0,63 (0,29)	0,74 (0,26)
40–49	0,51 (0,22)	0,51 (0,25)	0,73 (0,26)	0,68 (0,26)
50–64	0,55 (0,23)	0,50 (0,23)	0,63 (0,33)	0,77 (0,24)
65+	0,61 (0,16)	0,59 (0,19)	0,62 (0,27)	0,81 (0,20)
Kommuntyp	***	***		**
Landsbygds- kommun	0,49 (0,22)	0,45 (0,22)	0,59 (0,27)	0,71 (0,26)
Tätortskommun	0,57 (0,22)	0,51 (0,23)	0,64 (0,35)	0,71 (0,21)
Urban kommun	0,56 (0,21)	0,56 (0,21)	0,64 (0,29)	0,76 (0,25)
Ideologi	***	***		*
Vänster (0–3)	0,57 (0,22)	0,56 (0,22)	0,63 (0,31)	0,77 (0,25)
Mitten (4–6)	0,57 (0,23)	0,54 (0,25)	0,68 (0,28)	0,71 (0,23)
Höger (7–10)	0,51 (0,22)	0,49 (0,22)	0,65 (0,27)	0,78 (0,25)

Tabellnot: Envägsvariensanalys (oneway-anova) för statistisk signifikansnivå: *p < 0,05; **p < 0,01; ***p < 0,001. Politiskt förtroende: Index enligt skalan 0=inget förtroende till 1=högt förtroende. Systemresponsivitet: Index enligt skalan 0=låg systemresponsivitet, 1=hög systemresponsivitet. Politiskt självförtroende: fyrgradig skala (0=lågt, 1=högt). Politiskt intresse: fyrgradig skala (0=Inte alls intresserad, 1=Mycket intresserad). Utbildning: Grundläggande (folkskola, grundskola, mellanskola), Andra stadiet (yrkesskola, institut eller motsvarande, student), Högskola (yrkeshögskola, lägre högskoleexamen, högre högskoleexamen, forskarutbildning). Ideologi: I politiken pratar vi ibland om vänster och höger. Var skulle du placera dig själv på en skala där noll är längst till vänster och tio är längst till höger?

Figur A1. Svartsfördelning inom beroende variabler

Bilaga 2. Enkätfrågor på originalspråk (finska)

Variabel	Originalspråk (Finska)	Svensk översättning	Svarsalternativ på originalspråk (Finska)	Svensk översättning
Multiplamandat (1)	Kuinka hyvänä tai huonona asiana pidät sitä, että kunnan- tai kaupungin- valtuuston jäsenet asettuvat ehdolle hyvinvointialue- vaaleissa?	Hur bra eller dålig sak anser du att det är att kommun- eller stadsfullmäktige- ledamöter kandiderar till välfärdsområdesvalet?	Erittäin huono asia (0) – Erittäin hyvä asia (10)	Mycket dålig sak (0) – Mycket bra sak (10)
Multiplamandat (2)	Kuinka hyvänä tai huonona asiana pidät sitä, että kansanedustajat asettuvat ehdolle kunta- ja hyvinvointialue- vaaleissa?	Hur bra eller dålig sak anser du att det är att riksdagsledamöter kandiderar i kommun- och välfärdsområdesval?	Erittäin huono asia (0) – Erittäin hyvä asia (10)	Mycket dålig sak (0) – Mycket bra sak (10)
Begränsa multiplamandat	Poliitikoilla voi olla samanaikaisesti useita poliittisia luottamustehtäviä eri päätöksenteon tasoilla. Pitäisikö poliitikon päällekkäisiä tehtäviä rajoittaa?	Politiker kan inneha flera politiska förtroende- uppdrag på olika beslutsnivåer samtidigt. Borde en politikers överlappande uppdrag begränsas?	Kyllä, yhteen tehtävään kerrallaan (1), Kyllä, korkeintaan kahteen tehtävään kerrallaan (2), Ei, mutta poliitikkojen läsnäolosta eri tehtävissä tulisi raportoida nykyistä läpinäkyvämmiin (3), Ei, tehtävien määrän rajoittaminen olisi demokratian vastaista (4), En osaa sanoa (5)	Ja, till ett uppdrag i taget (1), Ja, till högst två uppdrag i taget (2), Nej, men förekomsten av politiker i olika uppdrag borde redovisas mer genomskinligt än i dag (3), Nej, en begränsning av antalet uppdrag skulle strida mot demokratin (4), Kan inte säga (5)
Politiskt intresse	Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?	Hur intresserad är du av politik?	[1] En lainkaan kiinnostunut, [2] Vain vähän kiinnostunut, [3] Jonkin verran kiinnostunut, [4] Hyvin kiinnostunut	[1] Inte alls intresserad, [2] Bara lite intresserad, [3] Ganska intresserad, [4] Mycket intresserad
Politiskt självförtroende (internal efficacy)	Luotan omiin kykyihini osallistua politiikkaan	Jag litar på min egen förmåga att delta i politiken	Täysin samaa mieltä (1), Jokseenkin samaa mieltä (2), Jokseenkin eri mieltä (3), Täysin eri mieltä (4), En osaa sanoa (5)	Helt av samma åsikt (1), Delvis av samma åsikt (2), Delvis av annan åsikt (3), Helt av annan åsikt (4), Kan inte säga (5)

Politiskt förtroende	Kuinka paljon luotat tai et luota seuraaviin tahoihin? Arvioi kutakin tahoa asteikolla nollasta kymmeneen, missä 0 on "en luota ollenkaan" ja 10 "luotan täysin" – [1] Eduskunta, [2] Suomen poliittiset puolueet, [3] Suomen hallitus (valtioneuvosto), [4] Suomalaiset poliitikot, [5] Kotikuntani poliittiset päättäjät, [6] Valtion virkamiehet, [7] Kotikuntani virkamiehet	Hur stort eller litet förtroende har du för följande aktörer? Betygsätt varje aktör på en skala från noll till tio, där 0 är "Jag har inget förtroende" och 10 är "Jag har fullständigt förtroende". – [1] Riksdagen (Eduskunta), [2] Finlands politiska partier, [3] Finlands regering, [4] Finländska politiker, [5] Politiska beslutsfattare i min hemkommun, [6] Statliga tjänstemän, [7] Tjänstemän i min hemkommun	En luota ollenkaan (0) – Luotan täysin (10)	Jag har inget förtroende (0) – Jag har fullständigt förtroende (10)
System-responsivitet (1)	Äänestämällä tavalliset ihmiset voivat vaikuttaa poliittiseen päätöksent	Genom att rösta kan vanliga människor påverka det politiska beslutsfattandet	Täysin samaa mieltä (1), Jokseenkin samaa mieltä (2), Jokseenkin eri mieltä (3), Täysin eri mieltä (4), En osaa sanoa (5)	Helt av samma åsikt (1), Delvis av samma åsikt (2), Delvis av annan åsikt (3), Helt av annan åsikt (4), Kan inte säga (5)
System-responsivitet (2)	Poliittiset päättäjät ottavat kansalaisten näkemykset huomioon tehdessään	Politiska beslutsfattare tar medborgares åsikter i beaktande när de fattar beslut	Täysin samaa mieltä (1), Jokseenkin samaa mieltä (2), Jokseenkin eri mieltä (3), Täysin eri mieltä (4), En osaa sanoa (5)	Helt av samma åsikt (1), Delvis av samma åsikt (2), Delvis av annan åsikt (3), Helt av annan åsikt (4), Kan inte säga (5)
System-responsivitet (3)	Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta pä	Jag kan inte påverka vad landets regering och riksdag beslutar om	Täysin samaa mieltä (1), Jokseenkin samaa mieltä (2), Jokseenkin eri mieltä (3), Täysin eri mieltä (4), En osaa sanoa (5)	Helt av samma åsikt (1), Delvis av samma åsikt (2), Delvis av annan åsikt (3), Helt av annan åsikt (4), Kan inte säga (5)
Ideologi	Politiikassa puhutaan joskus vasemmistosta ja oikeistosta. Mihän sijoittaisit itsesi käyttämällä asteikkoa, jossa nolla tarkoittaa eniten vasemmalla ja kymmenen eniten oikealla?	I politiken pratar vi ibland om vänster och höger. Var skulle du placera dig själv på en skala där noll är längst till vänster och tio är längst till höger?	Eniten vasemmalla (0) – Eniten oikealla (10)	Längst till vänster (0) – Längst till höger (10)
Ålder	Ikä	Vilket år är du född?		
Kön	Oletko?	Är du?	Nainen (1), Mies (2), Muu/En halua sanoa (3)	Kvinna (1), Man (2), Annat/Vill inte säga (3)

Utbildning	Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste tai tutkinto?	Vilken är din högsta utbildning?	Peruskoululuokat 1-6, kansakoulu (1), Peruskoululuokat 7-9,10, keskikoulu (2), Lyhyt ammatillinen koulutus (ammattikoulu, -opisto, -instituutti, -kurssi) (3), Opistotason ammatillinen tutkinto (4), Ylioppilastutkinto (5), Ammattikorkeakoulututkinto tai vastaava (6), Yliopistotutkinto (kandidaatti tai maisteri) (7), Tieteellinen jatkotutkinto (8), Ei koulutusta (9)	Folkskola, grundskola (1), mellanskola (2), Kortare yrkesutbildning/kurs (3), Yrkesskola (4), Student (5), Yrkehögskola eller motsvarande (6), Lägre- eller högre högskoleexamen (7), Forskarutbildning (8), Ingen utbildning (9)